

remiss@boverket.se

Yttrande 126/2023

Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag

Tack för bra redovisning av Boverkets förslag för Regelforum fredagen den 13:e oktober. Vi är mycket positiva till underliggande ambitioner med PBL, i det här fallet att säkerställa en nationell entydighet kring tekniska krav kopplat till BBR och därmed öka förutsägbarheten och effektiviteten både för byggnadsnämnder och företag.

Då förslaget inte uppfyller syftena varken med PBL 2011:338 eller dess förarbete avslås förslaget i sin helhet. Förslaget förenklar heller inte för seriebyggda hus med definierade processer och tekniska lösningar.

Förslaget kommenteras mer detaljerat nedan utgående en helhetssyn för utveckling av kvalitet och effektivitet för svenskt samhällsbyggande.

Vidare kommentarer och förslag

Motiv till att förslaget inte ansluter till syftet med PBL

Syftet med att genomföra lagändring anges vara:

”att öka förutsägbarheten och effektiviteten i byggprocessen och att underlätta repeterbara processer.”

Förutsägbarheten ökar inte då olika meningsskiljaktigheter vid slutsamråd och slutbesked kvarstår. Vad gäller eventuella meningsskiljaktigheter kan kommunens via sin kontrollplan ifrågasätta ett slutbesked. Dvs risker flyttas till sent i samband med slutbeskedet, detta klargjordes tydligt på Boverkets presentation på Regelforum. Det torde inte heller finnas någon rättspraxis för detta under många år framöver.

Kopplat bla till Rapporten 2017:23, uppnås alltså ingen förutsägbarhet eller ökad effektivitet inte ens för seriebyggda hus.

På sidan 45 anges att i förarbetena till lagstiftningen anges ”...antas innebära en väsentligt minskad arbetsinsats för byggnadsnämnden inför bygglovsprövning och inför beslut om startbesked, och att

resurser därför frigörs för nämnden att fokusera mer på andra arbetsuppgifter.” Kopplat till remissen egna bedömningar 2 timmars inbesparing per bygglov för nybyggda hus endast ger en försumbar påverkan på byggnadsnämndens, projekteringen och byggandet, inte ens för seriebyggda hus.

Förslag på ny underliggande analys

Det är förvånande att remissat förslag inte ansluter till ambitionerna vid lagändringen och inte heller redovisar en analys kopplad till problemen i dagens byggprocess för att uppnå förutsägbarhet och effektivitet speciellt för seriebyggda hus.

I en sådan analys borde bl.a följande delar ingå.

Juridiskt ansvar

Vid genomläsning av förslaget uppstår frågan om namnet ”Byggprojekteringsföretag” borde vara Certifierade *byggprojekteringsbedömningsföretag*? Dvs tar företagen ansvar för projekteringen eller bedömer de om projekteringen kan antas uppfylla vissa krav, t.ex. kvalitetsledningssystem, sakkunskap och erfarenhet?

Sektorns fragmentering gör det mycket viktigt att beakta och i en sådan analys entydigt klargöra om ett ansvar ”juridiskt kan överföras” till en annan part.

Fragmentering kontra helhetssyn inkl uppföljning

Ett problem med byggsektorn är fragmenteringen som utredningsförslag inte förbättrar. Och vem tar ansvaret för helhetstänkandet? En ny analys skulle dra erfarenheter från de bra exempel från speciellt Danmark men även Norge som redovisas i utredningen.

Det är också mycket intressant att i Danmark finns ett system för uppföljning av sina system, tex att 10 % av alla husprojekt följs upp av utsedd fristående part med tydliga konsekvenser vid brister. Liksom årlig genomgång av certifierade personer.

Jäv

KA:s är etablerad som byggherrens aktör. Utifrån förslaget kan man tänka sig en situation där KA (som idag) representerar byggherren, i ett annat fall där de framöver arbetar för ett *byggprojekteringsbedömningsföretag* åt byggande och projekterande parter samt även att samma person kan ha ytterligare en verksamhet såsom ansvarig kopplad till kommuners verksamhet mm. En ny analys föreslås även behandla en översyn av personlig och företags-jäv och ansvar i en fragmenterad process.

Digitalisering och standardiserade processer

Nyttan av digitalisering anser många vara kopplad till förenklingar, ökad tillgänglighet för byggherre och företag samt ökad kvalitet i övriga processer och byggande. Detta inkluderar samtidigt ett ansvar för att säkerställa att nyttan inte bara tillkommer större företag och större byggprojekt. En ny analys föreslås även konkret diskutera och prioritera nyttor kontra ökade kostnader både för kommuner och för företag. Här har seriebyggda hus med standardiserade processer och byggkvalitet, och en kopplad kontrollplan, en av sina stora fördelar både kopplat till byggnadsnämnder och företag.

Minska osäkerhet och risker

Som tidigare nämnts ovan är det flera saker som inte ändras med förslaget, och som kan vara värda att poängtera, nämligen kontrollplan, arbetsplatsbesök, tillsyn, slutsamråd och slutbesked. Det finns en risk att saker fångas sent i samband med slutbeskedet, som ju kommunen fortfarande har ansvaret för utformningskrav och tekniska egenskapskrav enligt PBL täcks endast delvis, t.ex. saknas krav på arkitektkompetens samt tekniska kompetenser inom installation, tillgänglighet m.m.

I en sådan analys krävs en helhetssyn som inkluderar bl.a. kompetensbehov arkitektur, brand mm.

Helhetssyn i linje med PBL

Det finns flera frågor som förslaget tangerar och som handlar om Boverkets föreskrifter, delvis plan- och bygglagen, men framfört allt bostadsbyggandet ur ett större perspektiv. Boverket gör i sitt förslag inget för att relatera förslaget till dessa parallella arbeten. I en utökad analys bör dessa inkluderas för att öka tydligheten och den inre samverkan hos Boverket.

Ett stort problem för sektorn är olika kontrollplaner från kommun och från byggherrens KA. Boverket jobbar i andra projekt med att säkerställa att utveckla Kommunernas kontrollplaner. Denna utredning borde ha stor betydelse för redovisat förslag!

Frågan om kompetenskrav är också en större fråga i plan- och bygglagen. Genom att Möjligheternas byggregler förväntas träda i kraft 2025 så förväntas också kraven på kompetens öka. Kommenterat förslaget innehåller också förslag på krav på kompetenser. Kompetenser som idag ofta är specialiserade i många olika nischade områden, t.ex. konstruktion och brandskydd. Här ställer förslaget ett intressant krav på konstruktörerna att de ska vara utbildade och ha minst 6 års erfarenhet. Kan motsvarande krav tillämpas tex att inblandade arkitekter ska vara utbildade Arkitekter SAR och ha minst 6 års erfarenhet? Detta liksom krav på fortbildning i sin yrkesroll föreslår ingå en ny analys.

Definition ska vara seriebyggda hus, inget annat

Boverket använder i förslaget fortsatt ordet "serietillverkning" i form av fabrikskopplat typhusproduktion. Bygger på utredningen 2017:23 där det samtidigt på sidan 16–17 klargörs att serietillverkad tillverkning är fel ord och anger "seriebyggda hus" som en mer relevant definition. Fortsatt 6 år efter detta verkar Boverket ha uppfattningen att det inte heller nu finns någon rätt definition, detta är helt felaktigt kopplat till många års forskning på LTU och LTH. Denna forskning visar att det viktiga är att man har ett standardiserat byggsystem (plattform) och processer som grund för sin produktion, oberoende av om delar sker på byggplats eller i fabrik, digitalt eller ej. I föreslagen analys kan tex utredas om seriebyggda hus kan definieras som "Projektberoende hus som kopplar ihop projektering och bygge via ett standardiserat byggsystem (plattform) och processer".

Malmö 2023-10-30

Ronny Andersson, AChoice AB